

AGENȚIA NAȚIONALĂ
ANTIDOPING - ELEMENT
ESEȚIAL ÎN PREVENIREA ȘI
COMBATerea DOPAJULUI LA NIVEL NAȚIONAL

Artiom JUCOV

IP Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
Nicolae Testemițanu

² Agenția Națională Antidoping

[https://doi.org/10.52556/2587-3873.2023.1\(94\).01](https://doi.org/10.52556/2587-3873.2023.1(94).01)

Rezumat

Recomandările Agenției Mondiale Antidoping cu privire la analiza implementării programului național antidoping în Republica Moldova, în contextul conformării cu noile prevederi ale Codului Mondial Antidoping 2021 și ale Standardelor Internaționale, numărul cărora s-a dublat din momentul creării ANAD, implică necesitatea de a întreprinde măsuri de rigoare în vederea asigurării conformității cu prevederile Convenției internaționale împotriva dopajului în sport a UNESCO, Convenției contra dopajului a CoE și Codului Mondial Antidoping. Activitatea Agenției Naționale Antidoping din Republica Moldova, pe de o parte, este strict monitorizată de către CoE, UNESCO, WADA, iar pe de altă parte, dispune de un șir de particularități specifice domeniului dat, precum sunt: caracterul specific al activităților de prevenire și combatere a dopajului și traficului de substanțe dopante, activități de investigații și control în condiții de confidențialitate și de riscuri sporite psihosociale, necesitatea menținerii unui dialog continuu cu părți interesate de peste hotare, federații sportive naționale și internaționale și alte organizații antidoping.

Cuvinte-cheie: activitatea antidoping, prevenirea dopajului, combaterea dopajului

Summary

The National Anti-Doping Agency – an essential element in preventing and combating doping at the national level

The recommendations of the World Anti-Doping Agency, regarding the analysis of the implementation of the national anti-doping program in the Republic of Moldova in the context of compliance with the new provisions of the World Anti-Doping Code 2021 and the International Standards, the number of which has doubled since the creation of ANAD, imply the need to undertake rigorous measures in order to ensure compliance with the provisions of the UNESCO International Convention against Doping in Sports, the CoE Anti-Doping Convention and the World Anti-Doping Code. The activity of the National Anti-Doping Agency of the Republic of Moldova, on the one hand, is strictly monitored by the CoE, UNESCO, WADA, but on the other hand, it has a series of particularities specific to the given field, such as: the specific nature of the activities to prevent and combat doping and drug trafficking, investigation and control activities under conditions of confidentiality and increased psychosocial risks, the need to maintain a continuous dialogue with interested parties abroad, national and international sports federations and other anti-doping organizations.

Keywords: anti-doping activity, prevention of doping, combating of doping

Резюме

Национальное Антидопинговое Агентство – важнейший элемент предотвращения допинга и борьбы с ним на национальном уровне

Рекомендации Всемирного антидопингового агентства по анализу реализации национальной антидопинговой программы в Республике Молдова в контексте соблюдения новых положений Всемирного антидопингового кодекса 2021 г. и Международных стандартов, число которых удвоилось с момента создания ANAD, предполагают необходимость принятия строгих мер для обеспечения соблюдения положений Международной конвенции ЮНЕСКО о борьбе с допингом в спорте, Антидопинговой конвенции Совета Европы и Всемирного антидопингового кодекса. Деятельность Национального Антидопингового Агентства Республики Молдова, с одной стороны, строго контролируется Советом Европы, ЮНЕСКО, ВАДА, а с другой стороны, имеет ряд особенностей, характерных для данной сферы, таких как: специфика деятельности по предупреждению и борьбе с допингом и незаконным оборотом наркотиков, оперативно-розыскная и контрольная деятельность в условиях конфиденциальности и повышенных психосоциальных рисков, необходимость поддержания постоянного диалога с заинтересованными сторонами за рубежом, национальными и международными спортивными федерациями и другими антидопинговыми организациями.

Ключевые слова: антидопинговая деятельность, предупреждение допинга, борьба с допингом

Introducere

Agenția Națională Antidoping (ANAD) reprezintă o instituție publică, scopul de bază al căreia constă în combaterea fenomenului de dopaj în sport la nivel național, promovarea politicilor și reglementărilor antidoping, încurajarea practicării unui sport curat în vederea protejării sănătății sportivilor și respectării principiului de fair-play în sport.

Misiunea ANAD constă în conducerea unei mișcare de promovare și colaborare la nivel național pentru un sport fără dopaj.

Viziunea ANAD este asigurarea unui mediu fără dopaj pentru toți sportivii și persoanele care practică sportul.

În conformitate cu prevederile proiectului de

lege pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport, obiectivele generale ale strategiei sunt:

- a) prevenirea și combaterea la nivel național a fenomenului de dopaj prin adoptarea și implementarea politicilor și reglementărilor antidoping;
- b) încurajarea practicării unui sport curat în vederea protejării sănătății sportivilor și respectării principiului de fair-play în sport;
- c) descurajarea dopajului prin punerea în aplicare a unor norme riguroase și sancțiuni;
- d) promovarea politicii de stat în domeniul ocrotirii sănătății omului și promovarea unui mod de viață sănătos;
- e) promovarea și susținerea cercetărilor cu privire la fenomenul dopajului în sport.

Printre **Valorile ANAD** pot fi menționate:

Integritatea:

- Protejarea drepturilor sportivilor de a participa într-un sport fără dopaj, contribuind la integritatea în sport.
- Respectarea celor mai înalte standarde etice și evitarea influențelor necorespunzătoare sau conflictelor de interese care ar submina judecata independentă și imparțială.
- Elaborarea de politici, proceduri și practici care reflectă justiția, echitatea și integritatea.

Deschiderea:

- Imparțialitate, obiectivitate, echilibru și transparență.
- Colaborare cu părțile interesate și cu industria pentru a găsi modalități comune de combatere a dopajului.
- Ascultarea vocii sportivilor ca părți interesate care sunt cel mai afectați de politicile și activitățile antidoping.
- Diversitate și incluziune pentru a asigura șanse egale de a fi reprezentați pentru toată lumea.
- Autoreflexivitate și cerință de feedback.
- Demnitate și respect.

Exelență:

- Activitate bazată pe standarde de profesionalism.
- Soluții inovatoare și practice pentru a permite părților interesate să implementeze programe antidoping.
- Aplicare și livrare de standarde de bune practici pentru toate activitățile desfășurate.
- Metode eficiente de îndeplinire a sarcinilor.

Pentru realizarea scopurilor sale de bază Agenția a priorizat următoarele direcții: detecția (testări și investigații), descurajarea (aplicarea sancțiunilor și armonizarea bazei normativ-legislative cu cerințele internaționale) și prevenirea (comunicare, informare, sensibilizare). Pe lângă direcțiile menționate, Agenția a continuat consolidarea capacității instituționale în vederea exercitării atribuțiilor sale, a dezvoltat cooperarea la nivel național și internațional, a asigurat respectarea prevederilor Convenției internaționale împotriva dopajului în sport și a Convenției contra dopajului a Consiliului Europei. Datele oferite sunt date publice pentru anul 2020, conform documentelor WADA.

I. Procesul de Control Doping

1.1. Organizarea procesului de control doping

Pentru organizarea procesului de control doping, corespunzător cu Standardul internațional pentru testări și investigații WADA și documentele tehnice relevante, au fost întreprinse următoarele acțiuni: a fost asigurată instruirea curentă și repetată necesară a angajaților Agenției în domenii relevante, a fost încheiat acordul de prestare a serviciilor de analiză a probelor biologice și de desemnare în calitate de Unitate de gestionare a pașapoartelor biologice pentru sportivi (APMU) cu un laborator acreditat de către WADA (Seibersdorf, Austria), a fost procurat echipamentul necesar pentru prelevarea probelor de sânge și urină, în conformitate cu cerințele WADA, a fost semnat un contract de prestare a serviciilor de transportare a probelor biologice în termeni și condiții speciale, prevăzute de standardul internațional pentru laboratoare WADA.

1.2. Planificarea și prioritizarea testărilor

Planul național de testare pentru anul 2020 a fost elaborat în conformitate cu prevederile Standardului internațional pentru testări și investigații, în baza sistemului de evaluare a riscurilor aferente, care include următoarele categorii: psihologice, financiare, popularitatea sportului, informații disponibile și statistica dopajului. Luând în considerație riscul de dopaj care ar putea îmbunătăți performanța în diferite perioade, au fost determinate următoarele tipuri de testare: în competiție și în afara competiției. Inițial, s-a preconizat efectuarea a 120 de testări pe parcursul anului 2020. Însă, având în vedere situația epidemiologică, planul de testări a fost ajustat în proporție de doar 36%, cu ponderea majoritară a testărilor în afara competiției, conform datelor din *figura 1*.

Planul de distribuire a testărilor după discipline sportive și analize specifice a fost întocmit în conformitate cu prevederile Documentului Tehnic pentru

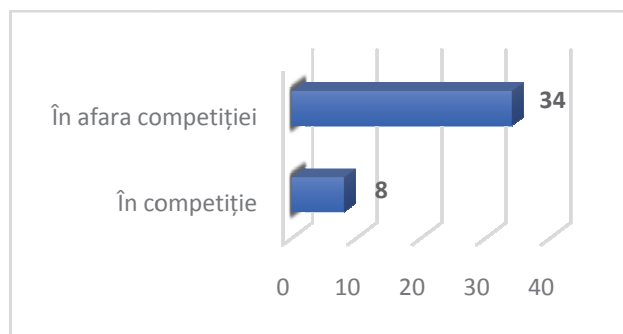

Figura 1. Repartizarea testărilor în competiție și în afara competiției în anul 2020

Analize Specifice Disciplinelor Sportive WADA TDSSA (Technical Document for Sport Specific Analysis), având în vedere nivelul minim de testări specifice și implementarea programului pașaportului biologic al sportivilor. Luând în considerare sursele financiare limitate pentru testări, precum și costul impunător al analizelor, ANAD a pus accentul pe selectarea inteligentă și calitatea testărilor, urmărind scopul de bază de a testa sportivii pentru substanța/metoda interzisă la momentul potrivit. Așadar, distribuția probelor după discipline sportive și tipuri de analize specifice este prezentată în figura 2.

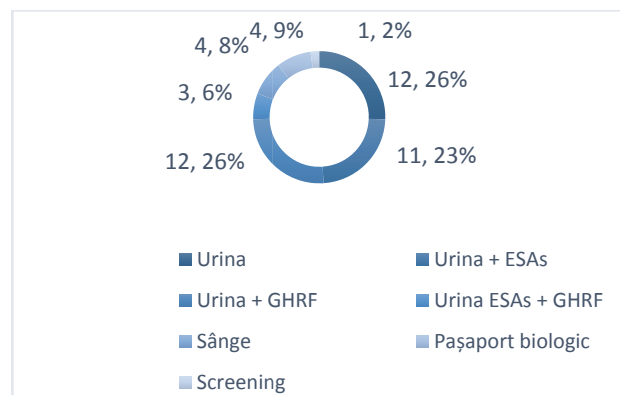

Figura 2. Repartizarea probelor după tipuri de analize specifice pentru anul 2020

1.3. Stabilirea lotului de sportivi

Pentru implementarea programului de testare în afara competiției, au fost formate grupurile de testare. În acest sens, au fost întreprinse măsuri organizatorice legate de colectarea informațiilor de localizare, stabilind nivelul minim de informații necesare pentru efectuarea testărilor în afara competițiilor fără aviz prealabil, în conformitate cu prevederile standardului internațional.

Prioritizarea sportivilor după discipline sportive și după tipurile de testări este prezentată în tabelul 1.

Prioritizarea sportivilor după gen și categoria de vârstă se prezintă în felul următor (figurile 3 și 4):

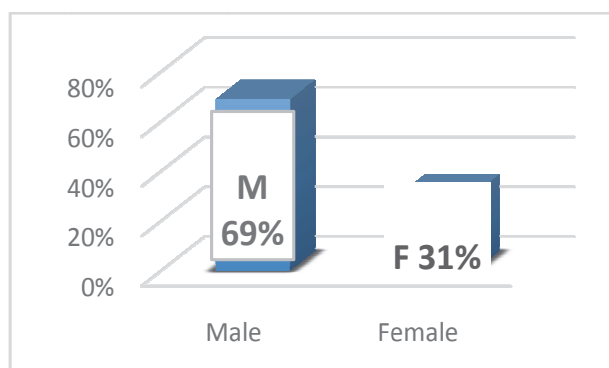

Figura 3. Repartizarea după gen a sportivilor testați

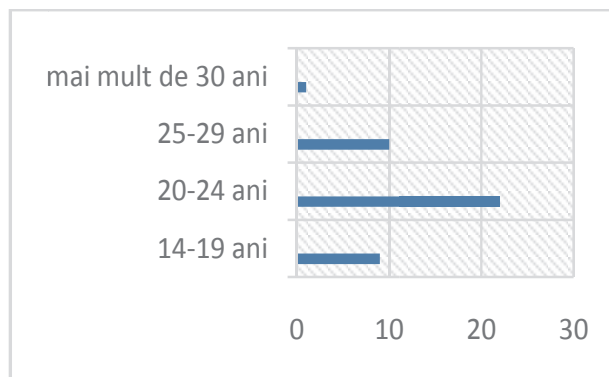

Figura 4. Repartizarea după categorii de vârstă a sportivilor testați

1.4. Statistica testărilor

Pe parcursul anului 2020, Agenția Națională Antidoping din Republica Moldova a efectuat 43 de teste, inclusiv 22 de teste din planul național de testări, 12 teste pentru WADA Testing Grant, 8 pentru federația internațională ca autoritate de testare și un test suplimentar de screening. Din planul național de testări, 14 teste s-au colectat în afara competiției și 8 în competiție, toate probe de urină. Dinamica creșterii numărului de testări la nivel național este prezentată în figura 5.

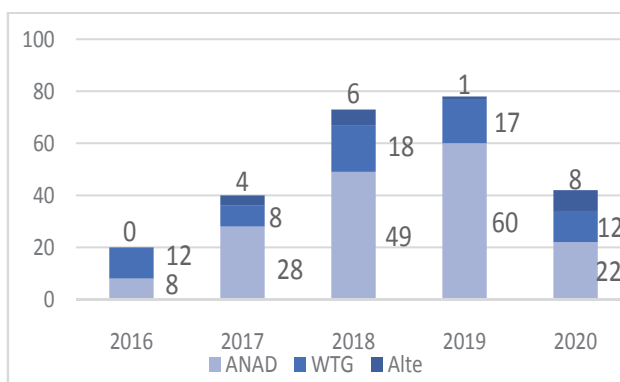

Figura 5. Dinamica creșterii numărului de testări pentru perioada 2016-2020

Tabelul 1

Distribuirea testărilor după disciplinele sportive

Disciplina sportivă	Testări ANAD	Testări WADA Testing Grant	Testări Federații Internaționale	Screening
Sambo	-	1	-	-
Badminton	2	-	-	-
Lupte libere	-	3	-	-
Caiac/Canoe	8	-	4	1
Box	-	1	-	-
Judo	1	-	-	-
Atletism	4	2	-	-
Haltere	6	3	-	-
Înnot	-	2	-	-
Powerlifting	1	-	-	-
Total	22	12	4	1

1.5. Realizarea testărilor de sânge

În anul 2020, ANAD a continuat implementarea testărilor de sânge (4 teste), reușind să soluționeze toate împiedimentele legate de transportare în condiții speciale și autorizarea de export a probeilor biologice. Totodată, în anul 2020, a continuat implementarea programului Pașaportul Biologic al Sportivului (ABP) - 4 teste, ca o condiție necesară în vederea conformării cu prevederile Codului Mondial Antidoping și ale Standardelor internaționale

II. Scutiri de uz terapeutic

În anul 2018, a fost instituit Comitetul pentru acordarea scutirilor de uz terapeutic (SUT) prin încadrarea specialiștilor din domeniul farmacologiei și medicinei sportive. Pe parcursul anului 2020, sportivii naționali nu au solicitat nicio scutire de uz terapeutic. Acest fapt a fost datorat pandemiei de COVID-19 și suspendării temporare a activității sportive din motive epidemiologice.

III, Prevenirea dopajului și programe educaționale

Principiul de bază al programului de informare și educare al ANAD este de a susține spiritul sportului și de a contribui la menținerea unui mediu sportiv curat. Este recunoscut faptul că marea majoritate a sportivilor își doresc să concureze curat, nu au nicio intenție de a folosi substanțe sau metode interzise și au dreptul la un mediu concurențial echitabil. Programele educaționale ANAD caută să promoveze comportamente care respectă valorile sportului curat și să împiedice sportivii și alte persoane să recurgă la

dopaj. Un principiu-cheie care stă la baza Standardului Internațional pentru Educație este acela că prima experiență a sportivului cu domeniul antidoping ar trebui să se realizeze prin intermediul educației și nu al controlului doping.

Prevenirea dopajului și programele educaționale ANAD include următoarele obiective strategice:

3.1. Informarea - punerea la dispoziție a informațiilor corecte și actualizate:

- Lista substanțelor și metodelor interzise 2021, adoptată de Agenția Mondială Antidoping, a fost tradusă și publicată în Monitorul Oficial 313-317, nr. 1256 din 27.11.2020, conform art.6 alin.(3), lit.e) al Legii pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport. Lista substanțelor și metodelor interzise a fost editată în limbile română și rusă și a fost plasată pe site-ul Agenției.

- S-a asigurat actualizarea informațiilor pe pagina web a Agenției (www.anad.gov.md) și pe rețelele de socializare.

- În scopul implementării programului Outreach, cu ajutorul modelului WADA (banere, materiale educaționale traduse, jocuri interactive de calculator), au fost traduse în limbile română și rusă și ședitate următoarele broșuri:

- „Lista interzisă 2021”,
- „Antidoping”,
- „Program de localizare”,
- „Scutiri de Uz Terapeutic”,
- „Procesul testării doping”,
- „Riscurile dopajului” (pliant).

3.2. Programe educaționale Antidoping - instruirea antidoping de înaltă calitate pentru asigurarea înțelegerii tuturor aspectelor legate de subiectele antidoping

Organizarea și desfășurarea seminarelor a avut loc în conformitate cu datele prezentate în *tabelul 2*:

3.3. Sensibilizarea - creșterea gradului de conștientizare - scoaterea în evidență și mediatizarea subiectelor/problemelor antidoping:

Continuarea promovării campaniei „Say No to Doping”, utilizând modelul WADA în timpul acțiunilor de prevenire sau în cadrul evenimentelor sportive.

Tabelul 2

Seminarele educative (inclusiv online), desfășurate pe parcursul anului 2020.-

Data	Grup-țintă	Federația	Numărul participanților
21-22.01.2020	Antrenori Tokyo 2020	Federații Naționale	20
25.05.2020-12.07.2020	Sportivi Tokyo 2020	Federații Naționale	20
01.09.2020	Sportivi	Federația Gimnastică Ritmică	9
08.09.2020	Sportivi	Federația de Biathlon	3
09.10.2020	Sportivi	Federația de Taekwando	28

– Având în vedere faptul că unele federații internaționale au introdus confirmarea susținerii cursului ADeL drept condiție obligatorie pentru participarea la competițiile internaționale, pe parcursul anului 2020 s-a acordat asistență necesară sportivilor și antrenorilor de la federațiile naționale de lupte și gimnastică ritmică pentru instruirea respectivă, desfășurată în format online. Toți participanții la instruire au obținut certificate de susținere cu succes a cursurilor „ALPHA” și „Coach True”.

– Pe lângă acestea, ANAD promovează și încurajează atât sportivii, cât și personalul asistent al sportivilor să urmeze instruirea online ADeL, care actualmente este disponibilă în 14 limbi, inclusiv în română și rusă. Modulele incluse în ADeL sunt următoarele: cursul „ADO Kickstart” acordă sprijin pentru administratori în exercitarea funcțiilor de implementare a programului antidoping. Cursurile „ALPHA 1.0” și „ALPHA 2.0” pun la dispoziția sportivilor cunoștințe necesare în domeniul antidoping, informații relevante despre consecințele negative ale dopajului și promovează sportul curat. Cursul „i-SAFE” oferă cunoștințe privind protecția informațiilor și identificarea amenințărilor comune de securitate cibernetică și metode de protecție. Cursul „Sport Physician’s Toolkit” înglobează toate modulele antidoping adaptate pentru medici și personalul medical. Cursul „University Textbook” prezintă o imagine de ansamblu a dopajului în sport și este destinat studenților implicați în activitatea sportivă. Cursul „Coach True” oferă instruire în domeniul antidoping pentru antrenori și cuprinde toate procesele antidoping. Cursul „Parent’s Guide” este destinat părinților care caută informații necesare pentru a asigura copiilor o dezvoltare sportivă sănătoasă și a-i împiedica să utilizeze substanțe interzise.

În anul 2020 în legătură cu situația epidemiologică, Agenția s-a axat pe promovarea valorilor antidoping în mediul online.

IV. Cooperarea la nivel național

– ANAD conlucrează cu federațiile sportive naționale, Ministerul Educației și Cercetării, Comitetul Național Olimpic și Sportiv și alte autorități publice cu responsabilitate în domeniul combaterii dopajului, în vederea implementării strategiilor de prevenire și combatere a dopajului în sport.

– La finele anului 2020, ANAD a semnat acorduri de cooperare cu 72 de federații sportive naționale. Aceste acorduri prevăd conlucrarea în scopul creării condițiilor necesare pentru desfășurarea planului național de testări și instituirea programului de prevenire antidoping în cadrul federațiilor. Cooperarea cu structurile sportive va contribui la consolidarea eforturilor comune pentru prevenirea și combaterea dopajului. Pe parcursul anului 2020, șase federații au solicitat desfășurarea seminarelor de informare și prevenire a dopajului.

– La data de 27.11.2020, a fost semnat Acordul de cooperare cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC), susținut de un plan de acțiuni pentru consolidarea eforturilor comune în prevenirea și combaterea dopajului în sport. Obiectivele acestei cooperări includ elaborarea normelor de responsabilizare a sportivilor și personalului asistent al sportivilor, stabilirea mecanismului de sancționare pentru abaterile admise, necesitatea reflectării subiectului prevenirii și combaterii dopajului în sport în textul acordurilor bilaterale semnate între federațiile naționale și MECC. Pe lângă acestea, Agenția a

prezentat propuneri, reieșind din competențele sale funcționale, pentru proiectul de lege cu privire la cultura fizică și sport, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă nr. 492 din 04 decembrie 2020.

- A fost identificat un mecanism eficient de colaborare cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale privind transmiterea și diseminarea Listei Interzise către structurile din subordine și a fost inițiat procesul de semnare al Acordului de cooperare.

- În contextul dezvoltării relațiilor cu societatea civilă în vederea familiarizării cu sfera de activitate a Agenției și monitoringul opiniei publice în domeniul antidoping, la data de 29 iunie 2020, ANAD a încheiat un Acord de cooperare cu Asociația Obștească „Academia Antidoping”. Documentul prevede stabilirea unei colaborări durabile între părți, în scopul prevenirii și combaterii la nivel național a dopajului în sport. Obiectivele specifice ale Acordului de colaborare se referă la susținerea, promovarea și încurajarea cercetărilor cu privire la fenomenul de dopaj, ceea ce va contribui la dezvoltarea și implementarea de programe eficiente de control doping, de informare și educare pentru un sport fără dopaj. Pe lângă aceasta, au fost semnate acorduri de cooperare cu Academia de Studii Economice din Moldova, Asociația Obștească „Green Nations”, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare și Academia de Științe a Moldovei.

V. Cooperarea la nivel internațional

În vederea realizării sarcinilor rezultate din angajamentele internaționale în domeniul antidoping, ANAD colaborează cu WADA, EERADO, Consiliul European, UNESCO și alte structuri internaționale. Toate întrunirile planificate pentru anul 2020 au fost amânate sau transferate în regim online. Reprezentanții ANAD au participat la următoarele evenimente:

- 18-19 iunie 2020: Reuniunea anuală a membrilor Consiliului EERADO, organizată de către WADA;
- 08-09 septembrie 2020: Cea de-a 50-a reuniune a Grupului de monitorizare a Convenției contra dopajului (T-DO) și CAHAMA, organizată de către Consiliul European;
- 13 octombrie 2020: Consultările regionale privind implementarea Convenției internaționale UNESCO împotriva dopajului în sport;
- 27-28 octombrie 2020: Cea de-a 51-a reuniune a Grupului de monitorizare a Convenției contra dopajului (T-DO) și CAHAMA, organizată de către Consiliul European;
- 19 noiembrie 2020: Reuniunea grupului consultativ pe probleme de educație antidoping (T-DO ED) al Consiliului European ;

- 17-18 decembrie 2020: Cea de-a 52-a reuniune a Grupului de monitorizare a Convenției contra dopajului (T-DO) și CAHAMA, organizată de către Consiliul European.

Pe lângă acestea, ANAD colaborează cu organizațiile antidoping în vederea asigurării procesului de educare, instruire, autorizare, recoltare de probe și efectuare de teste antidoping, în vederea asigurării îndeplinirii strategiilor de prevenire și combatere a dopajului în sport. ANAD a semnat acorduri de cooperare cu Agenția Națională Antidoping din Belarus, Agenția Națională Antidoping RUSADA, Comisia Antidoping din Turcia, Agențiile Naționale Antidoping din Ungaria, Ucraina, Polonia, Serbia, Turkmenistan, Uzbekistan, Organizația Regională Antidoping din Asia Centrală și Institutul Internațional Antidoping, fiind membru al INADO.

Pe parcursul anului 2020 a fost stabilit un dialog cu Agenția Antidoping din România cu scopul semnării unui protocol de cooperare, reieșind din avantajele identității lingvistice, vecinătății, precum și similarității agendelor instituționale. Acest protocol urmează a fi susținut de un plan de acțiuni pe termen scurt și mediu și prevede asistența reciprocă în implementarea programelor și politicilor antidoping la nivel național, inclusiv consolidarea capacităților instituționale, lansarea unui program regional de prevenire comun, conjugarea eforturilor în domeniul serviciilor de informații, investigații și antitrafic, audieri și apeluri; sprijin în traducerea Codului și a standardelor internaționale. Semnarea protocolului s-a amânat din motivul restricțiilor de călătorie.

În perioada 11-15 martie 2020, a avut loc vizita oficială a delegației din Estonia, condusă de către directorul Agenției Naționale Antidoping din Estonia. În cadrul acestui eveniment s-a desfășurat o conferință organizată în comun cu Comitetul Național Olimpic și Sportiv pentru reprezentanții școlilor sportive, antrenori, medici în medicina sportivă, un workshop destinat valorificării potențialului aplicării la proiectele de cercetare în comun cu USMF „N. Testemițanu” și o masă rotundă în incinta Agenției, în cadrul căreia a fost semnat un acord de cooperare cu Agenția Națională Antidoping din Estonia.

VI. Cercetarea

Sprijinirea cercetărilor științifice în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului de dopaj în sport se realizează prin aplicarea la proiectele de finanțare externă în domeniul cercetărilor, precum și la proiectele naționale, în comun cu organizațiile din domeniul științei și inovării:

- În anul 2020, ANAD împreună cu alți 2 membri

ai EERADO (Armenia și Georgia) a depus dosarul de participare și a obținut finanțarea în cadrul Programului de granturi pentru cercetare WADA pentru proiectul intitulat „O investigație cross-națională longitudinală a efectelor programului educațional pentru antrenori asupra atitudinilor referitoare la dopaj în rândul sportivilor tineri și de elită”. Pe parcursul anului a fost realizată prima rundă a proiectului, care constă în elaborarea, traducerea și imprimarea chestionarelor pentru antrenori și sportivi, precum și realizarea propriu-zisă a sondajului pentru verificarea inițială a cunoștințelor și atitudinilor antidoping. La finele anului 2020, a fost întocmit și prezentat către WADA raportul intermediar cu analiza studiului.

– Pe parcursul anului 2020, angajații Agenției au fost implicați în realizarea proiectului în cadrul Programului de stat de cercetare 2020-2023 - prioritatea SĂNĂTATE, intitulat „Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetică medicală”, acronim NO-DOP. În anul 2020, au fost efectuate studiile primare pentru elucidarea anumitor componente ale fenomenului dopajului în rândul sportivilor tineri de performanță încadrați în instituțiile de învățământ cu profil sportiv din Republica Moldova, care relevă un grad crescut al intențiilor și comportamentelor de dopaj în rândul tinerilor sportivi, lipsa cunoștințelor despre metodele și substanțele permise de îmbunătățire a performanțelor sportive și lipsa unei asistențe medicale calificate a sportivilor. Materialele elaborate și analiza situației curente în domeniul vizat vor servi ca instrumente în elaborarea curriculumelor educaționale la etapele ulterioare ale proiectului.

– Au fost elaborate propuneri de proiecte în cadrul apelurilor de proiecte internaționale (TUBITAK, ERA.NET.Rus și Horizon 2020):

- ✓ ERA.Net RUS Plus 2020-2023. Titlul propunerii: „The phenomenon of doping among young athletes: bioethical approach.” (NO-YDOP). Cifru proiect: RUS_ST2019-439. Parteneri: Moscow Research and Practical Center for Medical Rehabilitation, Restorative and Sports Medicine (Federația Rusă), KU Leuven Department of Public Health and Primary Care (Belgia) – proiect respins.
- ✓ Concursul proiectelor bilaterale moldo-turce (2020-2022). Titlul propunerii „Capacity building of Anti-doping Research and Collaboration through Initiatives in Medical Education (CAROLINE)”. Partener: Ankara University, Addiction and Anti-Doping Application and Research Center – proiect aprobat.
- ✓ Expresia de interes pentru „Ofertă de soluții de cercetare-inovare privind combaterea și atenuarea impactului pandemiei COVID-19”.

Titlul propunerii: „Consolidarea Capacității de Răspuns transdisciplinar prin Evaluarea impactului COVID-19 asupra sănătății SPORTivilor (CARE SPORT)” - proiect respins.

VII. Monitorizarea conformității

– Activitatea Agenției și implementarea programului antidoping sunt strict monitorizate de către WADA, EERADO, Consiliul Europei și UNESCO.

– Corespunderea cu prevederile Codului Mondial Antidoping este extrem de importantă pentru Republica Moldova, deoarece consecințele statutului de non-conformitate, în temeiul Standardului Internațional pentru Conformitate, care a intrat în vigoare în aprilie 2018, atrage după sine suspendarea sportivilor naționali la competițiile internaționale, precum și interzicerea organizării evenimentelor de talie internațională pe teritoriul Republicii Moldova. În anul 2018, ANAD a întocmit chestionarul de conformitate și a recepționat lista carențelor și planul acțiunilor corective. După înlăturarea tuturor neconformităților, ANAD își menține în continuare statutul de conformitate, urmând cu strictețe cerințele programului WADA de monitorizare continuă.

– Monitorizarea corespunderii cu prevederile convenției UNESCO are loc prin intermediul platformei AD-logic, care include un chestionar și algoritmii verificării nivelului de corespundere. Țările, al căror nivel de conformitate este sub limita de 60%, sunt declarate non-conforme. Pentru Republica Moldova, nivelul de conformitate a constituit 66,7% în anul 2017 și 76,2% în anul 2019.

– Monitorizarea conformității cu Convenția contra dopajului a Consiliului Europei are loc prin completarea anuală a chestionarului antidoping „Implementarea anuală a politicilor antidoping”. Evoluția implementării este reflectată în rapoartele totalizatoare ale CoE.

– Monitorizarea implementării programului național antidoping este minuțios supravegheată de către EERADO. Planul operațional și direcțiile de dezvoltare au fost prezentate în cadrul întrunirii anuale EERADO și aprobate de Consiliul EERADO și reprezentanții WADA, care au participat la eveniment.

VIII. Consolidarea capacității instituționale

Agencia Națională Antidoping a fost instituită în anul 2014, potrivit recomandărilor formulate de Grupul de monitorizare a Convenției Antidoping a Consiliului Europei. În contextul reformei guvernamentale desfășurate în anul 2017, Agenția urma să fie supusă restructurării prin comasare cu alte autorități publice, însă la inițiativa WADA, s-a accentuat necesi-

tatea păstrării independenței operaționale și decizionale a acesteia. În contextul noilor prevederi ale Codului Mondial Antidoping 2021 (art. 20.5), pentru menținerea statutului de conformitate este necesar ca Agenția în continuare să fie independentă în deciziile și activitățile sale operaționale față de structurile sportive și guvernamentale.

Efectivul-limită al Agenției este de 6 unități. Este important de menționat faptul că cerințele s-au înăsprit și responsabilitățile s-au extins considerabil. Spre exemplu, din momentul creării ANAD în 2014, existau doar Codul și trei standarde internaționale. Actualmente, Codul a fost modificat de două ori și s-au aprobat încă patru standarde noi, în paralel cu numeroasele documente tehnice obligatorii, însă numărul statelor de personal a rămas același. Apariția cerințelor noi de conformitate cu prevederile legislației internaționale antidoping impune necesitatea urgentă de mărire a statelor de personal, precum și crearea condițiilor necesare pentru perfecționare continuă a acestora.

Dat fiind faptul că sfera antidoping este una foarte specifică, caracterizată prin lipsa cadrelor competente în acest domeniu, una din direcțiile principale constă în consolidarea capacității Agenției prin asigurarea instruirii corespunzătoare a angajaților. Pe parcursul anului 2020, reprezentanții Agenției au participat la numeroase webinare, organizate de către WADA:

„COVID-19 and Clean Sport”, „Anti-Doping Administration & Management System (ADAMS): WADA’s new Paperless Doping Control System and the Progress of the Next Gen Transformation”, „Athlete Pools and Whereabouts”, „Implementing an Effective Testing Program”, „Cyber Security Essentials for Anti-Doping Organizations”, „Key Takeaways of the 2021 International Standard for Results Management (ISRM)”, „TUEs: Core Principles and Changes to the 2021 International Standard for TUEs”, „The new International Standard for Education (ISE) and Guidelines”, „Independence of Hearing Panels”, „Key changes to the International Standard for Therapeutic Use Exemptions (ISTUE) 2021: Presentation of cases”, „Major Changes to the 2021 World Anti-Doping Program”, „The Revised Social Science Research Grant Program”, „The International Standard for Code Compliance by Signatories & the Future of WADA’s Compliance Monitoring Program”, „Preparing for a WADA Audit: How to Respond to International Standard for Protection of Privacy and Personal Information (ISPPPI) Questions”, „The Training, Accreditation and Re-Accreditation of Sample Collection Personnel”.

Pe lângă instruirea antidoping, angajații Agenției au participat și la alte cursuri necesare pentru asigurarea managementului instituțional și

îmbunătățirea competențelor profesionale: cursuri de acordare a primului ajutor medical, training de perfecționare a abilităților de comunicare și prezentare pentru educatori antidoping, cursuri de limba franceză, cursuri de instruire în domeniul securității și sănătății în muncă.

Actualmente, în cadrul Agenției sunt angajate persoane competente în domeniu, având experiența necesară pentru implementarea eficientă a programului național antidoping și politicilor publice ale Guvernului Republicii Moldova, care-și îndeplinesc atribuțiile de serviciu cu mult entuziasm, abnegație, dorință de autoperfecționare continuă și care vorbesc fluent cel puțin două limbi de circulație internațională.

IX. Armonizarea legislației naționale

Pentru respectarea legislației și buna desfășurare a activității Agenției Naționale Antidoping, pe parcursul anului 2020, a fost elaborat Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea componenței nominale și a regulamentului de activitate a Consiliului administrativ al Agenției Naționale Antidoping. Nota Informativă și Cererea privind înregistrarea proiectelor de acte ale Guvernului au fost expediate către Cancelaria de Stat prin scrisoarea Agenției nr. 57-20 din 01.10.2020.

În ceea ce privește cadrul normativ privind aplicarea sancțiunilor pentru fenomene depistate de utilizare a substanțelor și metodelor interzise, a fost elaborată Nota Informativă la proiectul de lege pentru modificarea Codului contravențional nr. 218-XVI din 24.10.2008 și expediat în adresa comisiei prin scrisoarea Agenției nr. 50-20 din 13.08.2020.

În vederea armonizării bazei normativ-legislative cu prevederile standardelor internaționale, au fost aprobate/actualizate următoarele documente interne: Ordinul nr. 10B din 05.05.2020 cu privire la actualizarea componenței Comisiei Scutirilor de Uz Terapeutic, Ordinul nr. 5B din 11.03.2020 cu privire la aprobarea regulamentului privind prevenirea și combaterea circulației ilegale a substanțelor dopante, Ordinul nr. 3B și 3/1B din 24.01.2020 cu privire la instituirea și aprobarea componenței nominale a comitetului de etică din cadrul Agenției Naționale Antidoping. Totodată, a fost instituit Consiliul de Cooperare cu societatea civilă prin Ordinul nr. 2B din 15.01.2020.

X. Activitatea financiară

Una din funcțiile primordiale ale Agenției constă în gestionarea, elaborarea și aprobarea finanțării, precum și exercitarea controlului asupra folosirii mijloacelor bănești pentru realizarea programelor anuale ce țin de domeniul de activitate a ANAD.

Pentru anul 2020 au fost aprobate alocații în

mărime de 2458,3 mii de lei și ulterior precizate în sumă de 2224,0 mii de lei, inclusiv 2205,0 mii de lei de la bugetul de stat și 19,0 mii de lei în formă de încasări de la prestarea serviciilor cu plată.

Nivelul executării planului precizat de la bugetul de stat a constituit 72,90%. Veniturile pentru 12 luni ale anului 2020 au însumat 1623,7 mii de lei, cheltuielile – 1507,7 mii de lei, înregistrând un rezultat anual în mărime de 116,0 mii de lei.

XI. Provocările actuale

Printre provocările cu care se confruntă ANAD în prezent și având în vedere că anul 2024 va fi un an olimpic, putem enumera:

- ajustarea cadrului normativ și legislativ la rigorile internaționale în domeniul antidoping, inclusiv modificarea Legii nr. 185/2012 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport și a Hotărârii Guvernului nr. 960 din 17.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea ANAD în conformitate cu prevederile Codului Mondial Antidoping 2021;

- elaborarea și prezentarea către Guvern spre aprobare a strategiei naționale și programului național antidoping, în conformitate cu noile cerințe de elaborare a documentelor de politici publice;

- pregătirea echipei naționale pentru Jocurile Olimpice (JO) 2020 (instruirea sportivilor, verificarea cunoștințelor acestora, organizarea unui training pentru personalul asistent al sportivilor, care îi va însoți pe aceștia la JO, testarea unui număr cât mai mare de sportivi, care vor reprezenta Republica Moldova la Jocurile Olimpice);

- menținerea statutului de conformitate în cadrul programului de monitorizare continuă WADA, ajustarea legislației naționale și actelor normativ-legislative la prevederile Codului Antidoping 2021 și la standardele internaționale;

- testarea contractuală, încurajarea structurilor sportive de a realiza testarea sportivilor pe cont propriu, în special pentru acei sportivi, care vor participa la competițiile internaționale, precum și ajustarea cadrului normativ pentru asigurarea testărilor contra plată pentru federațiile internaționale;

- semnarea memorandumului de cooperare cu Agenția Națională Antidoping din România;

- obținerea și implementarea proiectului UNESCO;

- instituirea Comisiei naționale pentru audieri și apel,

- cooperarea cu structurile sportive în vederea realizării programului „train the trainer” prin instruirea reprezentanților federațiilor naționale și oferirea suportului necesar desfășurării acțiunilor preventive pe cont propriu,

- elaborarea și implementarea planului de acțiuni cu federațiile naționale;

- semnarea acordului de cooperare cu ITA (Autoritatea Internațională pentru Testare).

Concluzii

Agenția Națională Antidoping, având la dispoziție resurse limitate și capacitate instituțională restrânsă, continuă să perfecționeze și să eficientizeze activitatea în domeniul prevenirii și combaterii dopajului în sport.

Pandemia de COVID-19, care a afectat domeniul antidoping la nivel global, a avut un impact negativ și asupra funcționalității ANAD. Totuși, au fost întreprinse măsuri de rigoare pentru a menține integritatea sistemului antidoping în timpul pandemiei și pentru asigurarea protecției sănătății sportivilor, personalului asistent al sportivilor și angajaților Agenției.

Este evident faptul că executarea indicatorilor de performanță nu a atins nivelul aprobat, însă datorită schimbării formatului de desfășurare a activităților de prevenire, testare, instruire etc., a fost asigurată exercitarea atribuțiilor de bază ale Agenției.

Declarația privind conflictul de interes

Autorul declară lipsa de conflict de interes.

Declarația de finanțare

Articolul a fost realizat cu finanțarea oferită în cadrul din cadrul proiectului 20.80009.8007.19 „Fenomenul dopajului juvenil la sportivi în abordarea bioetico medicală” din cadrul Programului de Stat și proiectului bilateral moldo-turc «Capacity building of Anti-doping Research and Collaboration through Initiatives in medical Education (CAROLINE)» realizat în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” și Agenția Națională Antidoping.

Lista de abrevieri

ANAD – Agenția Națională Antidoping
CoE - Consiliul Europei
CE - Comisia Europeană
UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WADA - World Anti-Doping Agency

Bibliografie

1. Council of Europe (2016). Memorandum of Understanding between the Council of Europe and the World Anti-Doping Agency (WADA). <https://rm.coe.int/09000016806c2b7e>.
2. Council of Europe. The Anti-Doping Convention: an instrument of international cooperation. <https://www.coe.int/en/web/sport/anti-doping-convention>.

3. Council of Europe. The Monitoring Group of the Anti-Doping Convention (T-DO). <https://www.coe.int/en/web/sport/t-do>.
4. ISO. ISO standards are internationally agreed by experts. <https://www.iso.org/standards.html>
5. Müller, D. (2017). How to protect the clean athletes? *Ger J Exerc Sport Res* 47, 183–193. <https://doi.org/10.1007/s12662-017-0446-3>.
6. UNESCO. International Convention against Doping in Sport. <https://en.unesco.org/themes/sport-and-anti-doping/convention>.
7. UNESCO. Monitoring of the Anti-Doping Convention. <https://en.unesco.org/themes/sport-and-anti-doping/convention/monitoring>.
8. UNESCO. Reports of States Parties to the Convention. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259976>.
9. WADA. Code Compliance Center User Guide. March 2022. [https://www.wada-ama.org/sites/default/files/2022-03/CCQ user guide v6_March 2022.pdf](https://www.wada-ama.org/sites/default/files/2022-03/CCQ_user_guide_v6_March_2022.pdf).
10. WADA. World Anti-Doping Code. January 1, 2021. <https://www.wada-ama.org/en/resources/world-anti-doping-program/world-anti-doping-code>.

Artiom Jucov, dr. șt. med., conf. univ.,
IP USMF *Nicolae Testemițanu*
tel.: 069907927
e-mail: artiom.jucov@usmf.md